

HDS-1601100302030102 Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) (W.E.F.-2016) Examination

November / December – 2017

Sanskrit

(धर्मशास्त्र एवं गौतमधर्मसूत्र), (अध्याय 9 एवं 9३)

(मस्करि भाष्य सहितम्)

(Common Paper For 2015 & 2016)

(New Course)

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

१ कोष्ठपश्च बेनो आवश्यक विवरण सह अनुवाद करो : १४

1 Translate any two with necessary note : 14

(9) अथवा पुरुषस्य सुखदुःखोपभोगार्थे शरीरेन्द्रियविषयैः संयोगवियोगरूपो जन्मजरामरणप्रबन्धः संसारः । स च धर्माधर्मनिमित्तो नान्यनिमित्तः । तयोश्च धर्माधर्मयोरिष्टा निष्टोपभोगहेतुत्वादुपादानपरिवर्जनाहौ तौ भवतः ।

(२) तुल्य-प्रमाण-प्रापितः पदार्थस्तुल्यबलः । तयोः परस्पर विरोधे सति विकल्पो वेदितव्यः, अयं वाऽयं वेति । नोभय-परित्यागः । उभयो प्रमाण-प्रापितत्वात् ।

(३) अनिबद्धैरपि वक्तव्यम् । निबद्धाः निश्चयेन बद्धाः स्मृताः पञ्चविधत्वेन स्मृता इत्यर्थः । ये पञ्चविधावेन न स्मर्यन्ते ते अनिबद्धाः, येन केन चित् प्रकारेण तद्व्यापारज्ञाः तद् ग्रामस्थाः इत्यर्थः तैरपि वक्तव्यम् ॥

(४) तच्छपथं देवसंसदि देवसन्निधौ देवशब्देन । देवता प्रतिमाः आदित्यादयो वा उच्यन्ते । राजा व्यवहारदर्शी । ब्राह्मणाः सभ्यादयः तद्ग्रहणं लौकिकव्यवहार निवृत्त्यर्थम् । एवं च व्यवहारे देवतादादि सन्निधौ, लौकिके यत्रकुत्रचिदिति द्रष्टव्यम् ।

२ नीचेनाभांथी कोष्ठपश्च बे सूत्र सभज्ञवो : १४

2 Explain any two सूत्र's in following : 14

(9) तद्विदां च स्मृतिशीले ।

(२) एकादश द्वादशयोः क्षत्रियवैश्ययोः ।

(३) गोऽश्वपुरुषभूमिषु दशगुणोत्तरान् ।

(४) राजा प्राङ्चिवाको ब्राह्मणो वा शास्त्रवित् ।

- ૩ ધર્મશાસ્ત્રના ઉદ્ભવ અને વિકાસની સવિસ્તર ચર્ચા કરો. ૧૪
- ૩ Discuss in detailed the origin and development of ધર્મશાસ્ત્રમ્. 14

અથવા / OR

- ૩ પ્રમુખધર્મશાસ્ત્રકારો વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો. ૧૪
- ૩ Write a detailed note on the પ્રમુખધર્મશાસ્ત્રકારાઃ. 14

- ૪ ગૌતમધર્મસૂત્રમાં નિરૂપિત ચૌદ વિદ્યા વિશે નોંધ લખો. ૧૪
- 4 Write a note on 'ચતુર્દશવિદ્યા' described in ગૌતમધર્મસૂત્રમ્. 14

અથવા / OR

- ૪ ગૌતમધર્મસૂત્રમાં નિરૂપિત સાક્ષિવ્યવસ્થા સમજાવો. ૧૪
- 4 Explain the 'સાક્ષિવ્યવસ્થા' described in ગૌતમધર્મસૂત્રમ્. 14

- ૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો : ૧૪
- 5 Write short notes any **two** of the following : 14

- (૧) ગૌતમધર્મસૂત્રે ચતુર્વર્ણ્યવ્યવસ્થા ।
- (૨) વેદો ધર્મમૂલમ્ ।
- (૩) યતીનાં ચતુર્ગુણમ્ ।
- (૪) ગુરુ શિષ્યશ્ચ ।